

Prawo Kościelne i wyznaniowe

1. Porządek prawny Kościelny
 - a) Prawo kanoniczne- każdy kościół i związek wyznaniowy posiada własne prawo wewnętrzne
 - b) Źródło prawa: Prawo Boskie naturalne, Biblia, Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r. (Talmud, Tora, Koran, Wedy itd.)
 - c) Prawo kanoniczne stosują organy Kościoła (sądy kościelne, administracja kościelna)
 - d) Adresatami norma prawa kanonicznego są członkowie Kościoła (wierni) i organy Kościoła
 - e) Nauka i nauczanie: szkoły duchowne, wyjątkiem są szkoły świeckie
2. Porządek prawny państwowy
 - a) część prawa państwowego (administracyjnego, konstytucyjnego, podatkowego, karnego, małżeńskiego osobowego, itd.)
 - b) Źródła prawa: wytworzone przez organy państwowe, wytworzone przez organy niepaństwowe (kościół, tradycja) ale uznane przez państwo.
 - c) Prawo wyznaniowe stosują organy państwa (sądy państwowe, organy administracji państwowej i samorządowej, Policja, org. egzekucyjne)
 - d) Adresatami norm prawa wyznaniowego są wszyscy przebywający na terytorium państwa
 - e) Nauka i nauczanie: zasada- szkoły państwowe, wyjątek- szkoły duchowne

Wyodrębnienie prawa wyznaniowego w porządku prawa państwowego

1. Jako zespół norm prawnych
 - a. normy ustanowione przez organy władzy państwowej
 - b. wytworzone przez organy niepaństwowe (kościół, tradycja, prawo naturalne), ale uznane przez państwo
 - c. normy prawne ustosunkowujące się do zjawiska religijności w sposób indywidualny (do każdego kościoła lub związku wyznaniowego z osobna)
 - d. normy prawne ustosunkowujące się do zjawiska religijności w sposób generalny
 - określenie gwarancji wolności religijnej w wymiarze indywidualnym (art. 53 Konst.RP)
 - określenie gwarancji wolności religijnej w wymiarze instytucjonalnym (art. 25 Konst. RP)
2. Jako jedna z dyscyplin prawnych

Relacje między państwem a Kościołem występujące we współczesnym świecie

1. w ujęciu materialnym
 - a. państwa wyznaniowe zw. Konfesyjnymi
 - tradycyjne zw. zamkniętymi
 - nowoczesne zw. otwartymi
 - b. Państwa świeckie zw. konfesyjnymi lub laickimi lub separowanymi
 - separacja czysta tzw. amerykańska
 - separacja wroga zw. nieprzyjazną (francuska, sowiecka, państwo ateistyczne)
 - separacja skoordynowana
2. w ujęciu formalnym
 - a. system konkordatowy
 - b. system bezkonkordatowy

Stosunki Państwo- Kościół w II RP

1. Konstytucja z 17 marca 1921 r.
 - a. *gwarancje w wymiarze indywidualnym*

Art.110 Obywatele polscy, należący do mniejszości narodowościowych, wyznaniowych lub językowych, mają równe z innymi obywatelami prawo zakładania, nadzoru i zawiadywania swoim własnym kosztem zakładów dobroczynnych, religijnych i społecznych, szkół i innych zakładów wychowawczych, oraz używania w nich swobodnie swej mowy i wykonywania przepisów swej religii.

Art.111. Wszystkim obywatelom poręcza się wolność sumienia i wyznania. Żaden obywatel nie może być z powodu swego wyznania i przekonań religijnych ograniczony w prawach, przysługujących innym obywatelom. Wszyscy mieszkańcy Państwa Polskiego mają prawo wolnego wyznawania zarówno publicznie jak prywatnie swej wiary i wykonywania przepisów swej religii lub obrządku, o ile to nie sprzeciwia się porządkowi publicznemu ani obyczajności publicznej.

Art.112. Wolności wyznania nie wolno używać w sposób przeciwny ustawom. Nikt nie może uchylać się od spełnienia obowiązków publicznych z powodu swoich wierzeń religijnych. Nikt nie może być zmuszony do udziału w czynnościach lub obrzędach religijnych, o ile nie podlega władzy rodzicielskiej lub opiekuńczej.

b. gwarancje w wymiarze indywidualnym

Art.113 Każdy związek religijny uznany przez państwo, ma prawo urządzać zbiorowe i publiczne nabożeństwa, może samodzielnie prowadzić swe sprawy wewnętrzne, może posiadać i nabywać majątek ruchomy i nieruchomy, zarządzać nim i rozporządzać, pozostaje w posiadaniu i używaniu swoich fundacji i funduszy, zakładów dla celów wyznaniowych, naukowych i dobroczynnych. Żaden związek religijny jednak nie może stawać w sprzeczności z ustawami państwa.

Art.114. Wyznanie rzymskokatolickie, będące religią przeważającą większości narodu, zajmuje w państwie naczelne stanowisko wśród równouprawnionych wyznań. Kościół **Rzymsko- Katolicki** rządzi się własnymi prawami: stosunek państwa do Kościoła będzie określony na podstawie układu ze Stolicą Apostolską, który podlega ratyfikacji przez Sejm.

Konkordat Stolica Apostolska- Polska, podpisany w Rzymie dnia 10 lutego 1925 r.

2. Konstytucja z dnia 23 kwietnia 1935 r.

Art. 2 Na czele państwa stoi Prezydent Rzeczypospolitej. NA nim spoczywa odpowiedzialność wobec Boga i historii za losy Państwa

Kościół i związki wyznaniowe w II RP

Kościół mniejszości religijnych i inne prawnie uznane związki religijne rządzą się same własnymi ustawami których uznania państwo nie odmówi, o ile nie zwierają postanowień sprzecznych z prawem. Stosunek państwa do kościołów i wyznań będzie ustalany w drodze ustawowej po porozumieniu się z ich prawami reprezentacyjnymi.

Uznanie nowego lub dotąd prawnie nieznanego wyznania nie będzie odmówione związkom religijnym, których urządzenia, nauka i ustrój nie są przeciwne porządkowi publicznemu ani obyczajności publicznej.

1. Prawnie uznane - ustawy indywidualne (polskie)

- a. Gminy Wyznaniowe żydowskie (1927)
- b. Wschodni Kościół Staroobrzędowcy w RP, nie posiadający hierarchii duchownej-Bezpopowcy (1928)
- c. Muzułmański Związek Religijny w RP (1936)
- d. Karański Związek Religijny w RP (1936)
- e. Kościół Ewangelicko- Augsburski w RP (1936)
- f. Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny (1938)

- przepisy zaborcze

Np. Kościół Ewangelicko- Reformowany, Kościół Mariawicki, Kościoły Ewangelicko-Unijne, Kościół Ewangelicko- Luterski, Bracia Morawscy, Kościół Starokatolicki, Baptyści.

2. ***Prawnie nieznane*** - tolerowane

Np. Kościół Polskokatolicki w RP, Kościół Ewangeliczno- Baptystyczny, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Anglikański

Podstawą prawną są specjalne przepisy zaborcze, prawo o stowarzyszeniach oraz art. 111 i 112 Konstytucji z 1992 r.

- nietolerowanie

Np. Kościół Ewangelicko- Metodystyczny, Bardzcy Pisma Świętego, Liberalny Kościół Katolicki

Ochrona Karna wolności sumienia i wyznani: Kodeks Karny z 11 lipca 1932 r.

- tym samym karom podlega (karze do 2 lat lub aresztu do 2 lat) kto znieważa duchownego uznanego prawnie wyznania lub związku religijnego- podczas pełnienia przez nich obowiązków służy lub powołania.

- karze więzienia do 5 lat podlega, kto dopuszcza się czynnej napaści na duchownego.

- kto publicznie Boga bluźni, podlega karze więzienia do lat 5.

- kto publicznie lży lub wyszydza uznane prawnie wyznanie lub związek religijny, jego dogmaty, wierzenia lub obrzędy albo znieważa przedmiot jego czci religijnej lub miejsce przeznaczone do wykonywania ego obrzędów religijnych, podlega karze więzienia do 3 lat.

- kto złośliwie przeszkadza publicznemu zbiorowemu wykonywaniu aktu religijnego uznanego prawnie wyznania lub związku religijnego , podlega karze aresztu do 2 lat.

Akty prawa wyznaniowego powszechnie obowiązującego w Polsce

1. *Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r.*

Art. 25 – określa pozycję kościołów i innych związków wyznaniowych oraz ich relacje z Państwem (wolność sumienia i wyznania w sensie instytucjonalnym)

Art. 53. – gwarantuje wolność sumienia i religii oraz zakres podmiotowy i przedmiotowy tej wolności (wolność sumienia i wyznania w sensie indywidualnym)

2. *Ratyfikowane umowy międzynarodowe*

a. wielostronne – o zasięgu uniwersalnym

Karta Praw Człowieka, Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Konwencja o Prawach Dziecka

- o zasięgu regionalnym

Konwencja o Ochronie praw Człowieka i Podstawowych Wolnościach '50, Akt Końcowy Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie '75

b. dwustronne – Konkordat

Konkordat między stolicą Apostolską i RP podpisany w dniu 28.07.1998.

3. *Ustawy*

a. dotyczące wszystkich związków wyznaniowych

b. indywidualne – dotyczące Kościoła Katolickiego

– dotyczące innych związków wyznaniowych

4. *Rozporządzenia*

a. dotyczące wszystkich związków wyznaniowych

b. dotyczące poszczególnych związków wyznaniowych

- dot. instytucji Kościoła Katolickiego

- dotyczące innych związków wyznaniowych

5. *Akty prawa wewnętrznego zarządzenia ministrów*

6. *Inne źródła prawa wyznaniowego*

- a. zwyczaj prawny
- b. orzecznictwo
- Sądów Polskich (Trybunał Konstytucyjny, Sąd Najwyższy, Naczelny Sąd Administracyjny)
- Międzynarodowego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu
- Sądu i Trybunałów Unii Europejskiej

Pozycja prawna Kościoła Katolickiego i jego jednostek organizacyjnych

Państwo i Kościół Katolicki są w każdej swej dziedzinie niezależne i autonomiczne oraz zobowiązują się do pełnego poszanowania tej zasady we wzajemnych stosunkach i we współdziałaniu dla rozwoju człowieka i dobra wspólnego. W celu utrzymania i umocnienia więzi pomiędzy Układającymi się Stronami oraz w celu wypełnienia powierzonej każdemu z nich misji Nuncjusz Apostolski rezyduje, jak dotychczas w stolicy Polski, a polski Ambasador nadzwyczajny i pełnomocny- przy stolicy apostolskiej w Rzymie.

RP uznaje osobowość prawną Kościoła Katolickiego. Urzędy kościelne obsadza kompetentna władza kościelna zgodnie z przepisami prawa kanonicznego. Mianowanie i odwoływanie biskupów należy wyłącznie do Stolicy Apostolskiej.

Wolne od pracy są niedziele i następujące dni świąteczne:

- a. 1 stycznia – uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki Maryi (dzień Nowego Roku)
- b. drugi dzień Wielkanocy
- c. dzień Bożego Ciała
- d. 15 sierpnia- uroczystość Wniebowzięcia NMP
- e. 1 listopada- dzień Wszystkich Świętych
- f. 25 grudnia- pierwszy dzień Bożego Narodzenia
- g. 26 grudnia- drugi dzień Bożego Narodzenia

Skutki małżeństwa kanonicznego

Małżeństwo kanoniczne ze skutkami cywilnymi może być zawarte tylko wtedy, gdy zezwala na to konkordat albo ustawa regulująca stosunki między państwem a Kościołem lub związkiem wyznaniowym. W Polsce zawieranie tego typu małżeństw reguluje w art. 10 Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską podpisany 28 lipca 1993 roku. Po podpisaniu i ratyfikowaniu Konkordatu Sejm został zobligowany (art. 10 ust. 6 Konkordatu) do wprowadzenia koniecznych zmian w ustawodawstwie polskim w celu umożliwienia nupturientom zawierania małżeństw kanonicznych ze skutkami cywilnymi. Tak też się stało. Sejm 24 lipca 1998 roku uchwalił tzw. ustawy około konkordatowe zmieniające *Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy*, *Ustawę o Aktach Stanu Cywilnego* oraz *Kodeks Postępowania Cywilnego*. Ustawy te wchodzi w życie z dniem 15 listopada 1998 roku.

Od chwili zawarcia małżeństwo kanoniczne wywiera takie skutki, jakie pociąga za sobą zawarcie małżeństwa zgodnie z prawem polskim jeżeli:

- (1) między nupturientami nie istnieją przeszkody wynikające z prawa polskiego
- (2) złożą oni przy zawieraniu małżeństwa zgodne oświadczenie woli dotyczące wywarcia takich skutków
- (3) zawarcie małżeństwa zostało wpisane w aktach stanu cywilnego na wniosek przekazany urzędowi stanu cywilnego w terminie 5 dni od zawarcia małżeństwa, termin ten nie ulega przedłużeniu.

Przygotowanie do zawarcia małżeństwa kanonicznego, orzekanie o ważności małżeństwa, należy do wyłącznej kompetencji władzy kościelnej. Orzekanie w sprawach małżeńskich w zakresie skutków w prawie polskim należy do wyłącznej kompetencji sądów państwowych

Układające się strony deklarują wolę współdziałania na rzecz obrony i poszanowania instytucji małżeństwa i rodziny będących fundamentem społeczeństwa. Podkreślają one wartości rodziny, przy czym Stolica Apostolska, ze swej strony potwierdza naukę katolicką o godności i nierozzerwalności małżeństwa.

Określenie małżeństwa konkordatowego

Art. 10, ust. 1 Konkordatu stwierdza: “Od chwili zawarcia małżeństwo kanoniczne wywiera takie skutki, jakie pociąga za sobą zawarcie małżeństwa zgodnie z prawem polskim, jeżeli: 1) między nupturientami nie istnieją przeszkody wynikające z prawa polskiego, 2) złożą oni przy zawieraniu małżeństwa zgodne oświadczenie woli dotyczące wywarcia takich skutków, 3) zawarcie małżeństwa zostało wpisane w aktach stanu cywilnego na wniosek przekazany Urzędowi Stanu Cywilnego w terminie pięciu dni od zawarcia małżeństwa; termin ten ulega przedłużeniu, jeżeli nie został dotrzymany z powodu siły wyższej, do czasu ustania jej przyczyny”.³ Przyjęte rozwiązanie stanowi zupełne novum w stosunku do obowiązującego prawa polskiego. Oznacza bowiem, iż od samej chwili zawarcia małżeństwo kanoniczne posiada jednocześnie walor na forum państwowym, tzn. wywiera te same skutki, jakie pociąga za sobą zawarcie małżeństwa w myśl przepisów prawa polskiego (“ślub” cywilny).⁴ Wywarcie jednak skutków cywilnych poprzez małżeństwo kanoniczne nie następuje automatycznie.

Zapis art. 10, ust. 1 uzależnia to bowiem od spełnienia trzech następujących warunków: 1) pomiędzy stronami nie zachodzą przeszkody przewidziane w prawie polskim; 2) przy zawieraniu małżeństwa strony złożą zgodne oświadczenie woli o tym, że chcą poprzez ślub kościelny uzyskać także skutki cywilne; 3) fakt zawarcia małżeństwa został wpisany do akt stanu cywilnego – na wniosek przekazany do Urzędu Stanu Cywilnego – w terminie 5 dni od zawarcia małżeństwa; termin ten ulega jednak przedłużeniu, gdy nie został dotrzymany z powodu tzw. siły wyższej, do czasu ustania takiej przyczyny.

Wskazane warunki, pod którymi małżeństwo kościelne powoduje również skutki cywilne, są w pełni uzasadnione koniecznością zarówno uszanowania woli samych zainteresowanych (warunek drugi), jak i obowiązującego państwowego porządku prawnego, dla którego małżeństwo kanoniczne nie jest zdarzeniem prawnym (warunek pierwszy i trzeci). Co się tyczy warunku pierwszego, oboje nupturienti winni posiadać zdolność do zawarcia małżeństwa cywilnego. Nie mogą zatem być związani przeszkodami wynikającymi z prawa polskiego. Istnieje bowiem możliwość, iż strony są wolne od przeszkód kanonicznych (mogą zawrzeć małżeństwo kościelne), a zachodzi pomiędzy nimi określona przeszkoda występująca wyłącznie w prawie polskim (np. uprzedni związek cywilny, który nie został unieważniony czy rozwiązany). W takiej sytuacji ślub kościelny tychże osób nie może wywołać skutków cywilnych. Stąd Urząd Stanu Cywilnego wydając nupturientom “zaświadczenie stwierdzające brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa” będzie miał obowiązek zbadania, czy między nupturientami nie istnieją przeszkody do zawarcia małżeństwa z prawa polskiego.

Małżeństwo kanoniczne- charakterystyka

Istotnymi przymiotami małżeństwa jest jedność (monogamia) oraz nierozzerwalność z czym łączy się trwałość i dożgonność.

1. Cele małżeństwa kanonicznego

- a. cel pierwszorzędny – zrodzenie i wychowanie potomstwa
- b. cel drugorzędny – wzajemna pomoc małżonków i uśmierzenie pożądliwości
- c. dobro małżonków – miłość małżeńska, wzajemne doskonalenie siebie, wzajemna pomoc i zaspokojenie popędu płciowego.

2. Przygotowanie kandydatów do małżeństwa (dalsze, bliższe, bezpośrednie)

Zaręczyny- dawniej formalistyczne, wywoływały określone skutki prawne. Kan. 1062 § 1 i 2 CIC, instytucja zwyczajowa. Przyrzeczenie małżeństwa, bądź jednostronne, bądź dwustronne, nazywane zaręczynami jest regulowane prawem partykularnym, ustanowionym przez Konferencję Episkopatu z uwzględnieniem zwyczajów oraz prawa świeckiego, gdy takie zostało wydane. Przyrzeczenie małżeństwa nie stanowi podstawy do wniesienia skargi, żądającej zawarcia małżeństwa. Przysługuje jednak skarga o wynagrodzenie szkód, jeśli takie powstały.

Zapowiedzi- mogą być w jednym miejscu jeśli oboje narzeczeni przynajmniej od 6 miesięcy mieszkają w parafii własnego proboszcza lub w wielu miejscach jeżeli oboje narzeczeni nie mieszkają w parafii własnego proboszcza od 6 miesięcy. Zapowiedzi tylko w parafii bezpośrednio poprzedniego zamieszkania.

3. Rodzaje małżeństw kanonicznych

- a. zawarte- ważne małżeństwo pomiędzy ochrzczonymi nazywa się tylko zawartym jeśli nie zostało dopełnione
- b. zawarte i dopełnione- jeśli małżonkowie podjęli w sposób ludzki akt małżeński przez się zdolny do zrodzenia potomstwa, gdy po zawarciu małżeństwa małżonkowie wspólnie zamieszkali
- c. mniemane- nieważne małżeństwo nazywa się mniemanym, jeśli zostało zawarte w dobrej wierze przez jedną przynajmniej ze stron, dopóki obydwie strony nie upewnią się o jego nieważności
- d. zawarte nieważnie- małżeństwo może być zawarte nieważnie bądź w skutek przeszkody małżeńskiej, bądź braku zgody lub w skutek jej określonych wad albo zaniechania formy kanonicznej.

Ustanie małżeństwa kanonicznego

O ustaniu małżeństwa kanonicznego decydują: śmierć fizyczna, stwierdzenie nieważności małżeństwa czy rozwiązanie węzła małżeńskiego. Okoliczności powodujące stwierdzenie nieważności małżeństwa to wadliwość zgody konsensusu małżeńskiego, rozrywające przeszkody małżeńskie i brak formy kanonicznej zawarcia małżeństwa.

Unieważnienie małżeństwa

- A. zwykle – ustanie przeszkody wieku, węzła poprzez śmierć, różnicy religii – ponowienie zgody (pozytywny wymóg CIC, nowy akt woli)
- B. nadzwyczajne – dyspensa władzy kościelnej (np. biskupa) od jakiejś przeszkody, ale bez ponawiania konsensusu małżeńskiego. Skutki wsteczne- *ex tunc*.

Okoliczności wyłączające możliwość zawarcia małżeństwa ważne lub godziwie.

- A. przeszkody zrywające dotyczą osoby, zgody małżeńskiej oraz formy zawarcia małżeństwa
- B. zakazy zawierania małżeństwa- skutek nieprzestrzegania- małżeństwo zawarte ważne lub niegodziwie np. co do osoby: prywatny ślub czystości, czasowy lub wieczysty ślub czystości niepubliczny (złożony w instytucie zakonnym, świeckim, obiecanie innej osobie małżeństwa)

Władza dyspensowania od przeszkód małżeńskich

1. Stolica Apostolska

- w zakresie zewnętrznym są to Kongregacje Rzymskie. Przeszkoda wynikająca z węzła święceń oraz wieczystego ślubowania czystości złożonego w instytucie zakonnym na prawie papieskim
- w zakresie wewnętrznym jest to Penitencjaria Apostolska. Przeszkody występku małżonkobójstwa.

2. Ordynariusz miejsca

A. sytuacja zwykła- do wszystkich przeszkód za wyjątkiem zastrzeżonych Stolicy Apostolskiej (wszystkim swoim wiernym, gdziekolwiek przebywają oraz wszystkim aktualnie przebywającym na jego terytorium.

B. niebezpieczeństwo śmierci- przyczyna wewnętrzna (choroba) lub zewnętrzna (wyrok śmierci, niebezpieczna operacja) – od zachowania wymogu formy kanonicznej, wszystkich przeszkód kościelnych (publicznych i tajnych), poza wyjątkiem: święceń prezbiteriatu.

C. wypadek naglący - przeszkoda ujawniła się w ostatniej chwili i nie można bez prawdopodobnego niebezpieczeństwa wielkiego zła odłożyć ślubu do czasu uzyskania dyspensy Stolicy Apostolskiej (poza przep. z pkt. 1 za wyjątkiem: święceń prezbiteriatu i diakonatu oraz wieczystego ślubu publicznego czystości, złożonego w instytucie zakonnym na prawie papieskim.

3. Proboszcza i innych świadków kwalifikowanych asystujących przy zawieraniu małżeństw

A. sytuacja zwykła- brak władzy dyspensowania

B. niebezpieczeństwo śmierci- w stosunku do swoich wiernych gdziekolwiek by się znaleźli i do wszystkich łacinników którzy znaleźli się na jego terytorium (w zakresie jak biskup ordynariusz, tylko do wypadków tajnych, za wyjątkiem święceń prezbiteriatu.

C. wypadek naglący

4. Spowiednik

- brak władzy dyspensowania

- władza dyspensowania od przeszkód tajnych w zakresie wewnętrznym

Podział przeszkód małżeńskich

1. ze względu na pochodzenie

a. z prawa Bożego

- naturalnego (pokrewieństwo naturalne, impotencja)

- pozytywnego (bigamia)

b. z prawa ludzkiego (wiek, święcenia, profesja zakonna, przyzwoitość publiczna, powinowactwo, uprowadzenie, występki)

2. ze względu na możliwość udowodnienia

a. publiczne

b. prywatne

3. ze względu na stopień pewności

a. pewne

b. wątpliwe

4. ze względu na możliwość udzielenia dyspensy

a. nie można dyspensować

b. można dyspensować (nie zwykło i zwykło się dyspensować)

5. ze względu na czas powstania

a. uprzednie

b. następne

6. ze względu na trwanie

a. czasowe

b. trwałe

Rozrywające przeszkody małżeńskie

1. Wiek

Prawo kanoniczne K.K. obejmuje CIC: kobieta 14 lat, mężczyzna 16 lat oraz partykularne polskie: kobieta 16- 18 lat, mężczyzna- 18 lat.

Prawo rodzinne polskie obejmuje warunki zwyczajowe czyli kobieta i mężczyzna po 18 lat oraz warunki nadzwyczajne gdzie kobieta może mieć 16 lat.

Dyspensowanie od przeszkody: TAK, biskup diecezjalny bez ograniczeń co do liczby brakujących. Unieważnienie małżeństwa z powodu braku wieku i dyspensy: a) w związku lub b) ponowne wyrażenie zgody małżeńskiej. Małżeństwo zawarte przez małoletnich bez dyspensy jest niegodziwe

2. *Niemoc płciowa*

Może być organiczna lub czynnościowa zw. Funkcjonalną (bezwzględna i względna).

Źródło przeszkody: prawo naturalne Boże

Dyspensowanie od przeszkody: NIE

3. *Węzeł małżeński*

Małżeństwo bigamiczne, jeżeli małżeństwo poprzednie jednej ze stron ważnie zawarto i nierozwiązano prawnie. Węzła małżeńskiego nie może rozwiązać ani zgodna wola małżonków, ani żadna władza ludzka.

Można zawrzeć nowe małżeństwo jeżeli przedstawi się jeden z dokumentów:

- a) prawomocny wyrok sądu kościelnego o unieważnieniu poprzedniego
- b) autentyczny dokument śmierci; dekret wdowieństwa
- c) autentyczne powiadomienie o reskrypcie dyspensy papieskiej o niedopełnieniu poprzedniego
- d) dekret ordynariusza miejsca stwierdzający zaistnienie warunków do skorzystania z przywileju wiary.

Źródło przeszkody: prawo naturalne Boże

Dyspensowanie od przeszkody: NIE

4. *Przeszkoda różnej religii*

Małżeństwo jest nieważne z powodu przeszkody różnej wiary, jeśli zachodzą następujące warunki:

- jedna strona przed ślubem była ważnie ochrzczona albo w Kościele Katolickim, albo poza, jednakże została przyjęta do pełnej z nim jedności
- strona katolicka, ważnie ochrzczona w Kościele Katolickim lub do niego przyjęta, nie wystąpiła z Kościoła Katolickiego lub do niego przyjęta, nie wystąpiła z Kościoła Katolickiego z formalnym aktem
- druga strona w momencie ślubu nie była ochrzczona, lub była nieważnie ochrzczona

Ustanie przeszkody następuje poprzez dyspensę lub chrzest święty przez stronę nieochrzczonej.

Źródło przeszkody: prawo naturalne Boże lub prawo kościelne (ludzkie), gdy spełnione są warunki udzielenia dyspensy (istnienie słusznej i zrozumianej przyczyny + złożenie rękojmi dla małżeństw mieszanych)

Małżeństwo w Kościele Katolickim z nie katolikiem nie jest sakramentalne.

5. *Święcenia kapłańskie /diakoniat, prezbiteriat, sakra biskupia/*

Źródło przeszkody: prawo kościelne

Przeszkoda ustaje poprzez unieważnienie święceń oraz dyspensę

Dyspensowanie od przeszkody: TAK

Diakoni stali- wyjęci z pod prawa celibatu

Sankcje za usiłowanie zawarcia małżeństwa (cywilnego także): utrata urzędu kościelnego ex lege, suspensa latae sententiae aż do zwolnienia ze stanu duchownego.

6. *Profesja zakonna zwana publicznym ślubem czystości*

Prawo papieskie, prawo biskupie

Ślub czystości: publiczny, wieczysty, w instytucie zakonnym.

Sposoby ustania przeszkody:

- a. indult sekularyzacyjny- z bardzo ważnego powodu, dyspensuje Stolica Apostolska lub biskup diecezjalny w zależności na jakim prawie jest instytut zakonny.
- b. wydalenie z zakonu
- c. dyspensa

Zakonnik, który przyjął święcenia musi uzyskać dyspensę od każdej z przeszkód osobno

7. Urowadzenie

Przeszkoda uprowadzenia zachodzi między mężczyzną i uprowadzoną bądź zatrzymaną niewiastą w celu zawarcia z nią małżeństwa.

Uzasadnienie przeszkody: godność osoby ludzkiej i prawo niewiasty do swobodnego wyboru małżonka

Źródło przeszkody: prawo kościelne

Ustanie przeszkody następuje poprzez przywrócenie uprowadzonej kobiecie wolności oraz oporze dyspensę ordynariusza miejsca.

8. Występek małżonkobójstwa

Cel istnienia przeszkody: troska o jedność małżeństwa, zachowanie wierności małżeńskiej i bezpieczeństwo małżonków

Źródło przeszkody: prawo kościelne

Dyspensowanie od przeszkody: TAK

9. Pokrewieństwo

Przeszkoda pokrewieństwa ma miejsce, jeśli narzeczonych łączy bliski związek krwi powstały na skutek bezpośredniego lub pośredniego pochodzenia od wspólnego przodka. Przy czym obojętnym jest czy bliskość osób wynika ze zrodzenia małżeńskiego, czy pozamałżeńskiego.

Cel przeszkody pokrewieństwa: stoi na straży czystości i zdrowia gatunku ludzkiego

10. Powinowactwo

Zachodzi między mężem a krewnymi żony oraz pomiędzy żoną a krewnymi męża.

Cel ustanowienia przeszkody: ochrona jedności małżeństwa, usunięcie niebezpieczeństwa grzesznych kontaktów pomiędzy małżonkiem a krewnymi współmałżonka, wzgląd na szacunek należny krewnym współmałżonków

11. Przyzwoitość publiczna

Podstawami przeszkody są nieważne małżeństwo lub konkubinat (notoryczny lub publiczny).

Cel przeszkody: uczciwość i przyzwoitość publiczna domaga się, aby osoby, które nawiązały wspólnotę życia na wzór małżeński, nie wiązały się z najbliższymi drugiej strony

Źródło przeszkody: prawo kościelne

Ustanie przeszkody: tylko dyspensa

Dyspensowanie od przeszkody

- a. zwyczajne warunki- ordynariusz miejsca
- b. niebezpieczeństwo śmierci- ordynariusz miejsca, lub proboszcz, szafarz odpowiednio delegowany, kapłan lub diakon obecny przy zawieraniu małżeństwa w formie nadzwyczajnej oraz spowiednik

12. Pokrewieństwo prawne (adopcja)

Przeszkoda pokrewieństwa prawnego jest następstwem bliskości osób powstałej z adopcji. Adopcja albo przysposobienie prawne jest to akt władzy cywilnej którego mocą osobę obcą przyjmuje się do rodziny.

Skutkiem przeszkody pokrewieństwa prawnego jest, że nie mogą ważne zawrzeć małżeństwa:

- a) Przysposabiający oraz jego wstępni i zstępni z osobą przysposobioną
- b) Rodzeństwo wynikające z adopcji

Charakter przeszkody: bezwzględny nie jest uzależniona od uznania jej przez prawo cywilne.

Cel przeszkody pokrewieństwa prawnego: wynika z zasady stosowności, bo przez przysposobienie między przysposobionym a osobą, która dokonała przysposobienia, powstaje taki stosunek, jak między rodzicami i dziećmi

Pochodzenie przeszkody: prawo kościelne

Ustanie przeszkody: rozwiązanie stosunku przysposobienia, jeśli ustawa państwowa tak postanowi oraz dyspensa.

13. Pokrewieństwo duchowe

Przeszkoda pokrewieństwa duchownego znana była w kodeksie Prawa Kanonicznego z 1917 r. Nieważnym czyni małżeństwo przeszkoda pokrewieństwa duchownego, która pochodzi z chrztu i zachodzi pomiędzy chrzestnymi a osobą ochrzczonej oraz jej rodzicami.

Forma kanoniczna zawarcia małżeństwa

1. Zwyczajna

2. Nadzwyczajna – w niebezpieczeństwie śmierci, poza niebezpieczeństwem śmierci, małżeństwo mieszane wyznaniowo

• Wadliwość konsensusu małżeńskiego

Brak wystarczającego używania rozumu, brak rozeznania oceniającego, niezdolność do podjęcia obowiązków małżeńskich z przyczyn natury psychicznej, błąd (co do osoby, co do istotnych przymiotów osoby, co do przymiotów małżeństwa), podstępne wprowadzenie w błąd, symulacja (zgoda pozorna), zgoda warunkowa, przymus i bojaźń (przymus: fizyczny, psychiczny oraz bojaźń: bezwzględnie ciężka, względnie ciężka, zwyczajowa)

• Sposoby rozwiązywania węzła małżeńskiego, kanonicznego

Przywilej wiary, na korzyść wiary są to Przywilej Pawłowy i Przywilej Piotrowy

Dyspensa od małżeństwa niedopełnionego. Przyczyna dyspensy musi być: słuszną i racjonalną.

Prośba o dyspensę papieską od małżeństwa niedopełnionego powinna być skierowana do Papieża za pośrednictwem biskupa ordynariusza miejsca stałego lub tymczasowego zamieszkania strony.

Separacja małżeńska

1) czas trwania separacji- wieczysta i czasowa

2) władza zaprowadzenia separacji- Sąd Kościelny, dekret separacyjny biskupa ordynariusza oraz własna powaga małżonka niewinnego

3) przyczyny separacji małżeńskiej- cudzołóstwo oraz inne przyczyna takie jak małżonek stanowi źródło niebezpieczeństwa dla duszy lub ciała drugiej strony, dla potomstwa oraz małżonek w inny sposób czyni zbyt trudnym wspólne życie

4) skutki separacji- zwolnienie z obowiązku wspólnego zamieszkania, zwolnienie z obowiązku oddawania małżeńskiej powinności, obowiązek wierności małżeńskiej (węzeł małżeński nadal trwa)

Źródła prawa kanonicznego Kościoła Rzymsko- Katolickiego